

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Alia sententia de naturâ Vniuersalis reijcitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

tur de utroque, fieri distinctum per singularitates. Sed contra, quia (vt ostendimus contra Scotum Disputat. 4.) implicat, aliquid formaliter in se distingui, & multiplicari per aliam rem à se illo modo distinctam. Ergo si natura, quæ prædicatur de Petro & de Paulo, ex se est vna, quantumcumque ea identificentur cum singularitatibus distinctis, adhuc in illis manebit vna, licet singularitates, quibus vnitur, sint multe. quod exemplo naturæ diuinæ ostendimus vbi supra.

Secundò principaliter impugnatur ea sententia: Repugnat, aliquid esse vnum in se realiter, & diuidi realiter & intrinsecè in plura, quæ sint adequatè idem cum ipso, distincta tamen inter se. Ergo repugnat, illam naturam obiectiue esse in se intrinsecè vnā, & diuidi realiter in plura, quæ sint idem adequatè cum ipsa. Probo Antecedens, quia implicat, inter duas partes, diuidentes aliquod totum, quamlibet earum esse idem adequatè cum toto (in toto enim erat ipsa pars, & alia distincta comparis) ergo implicat, aliquid vnum diuidi in plura, quorum quodlibet sit idem adequatè cum toto. Ergo repugnat, eam naturam totam de Petro prædicari, & eandem etiam totam de Paulo, si Petrus & Paulus inter se adequatè distinguantur.

SECTIO III.

Alia sententia de naturā Vniuersalis reuicetur.

NON possum non hic, quod audierim ipse, breuiter referre. Quidam enim Vniuersalitatem explicantes dicunt, posito, tamquam conditione purè extrinsecā, meo actu præscindente hominem à Petro & Paulo, v. g. realiter & intrinsecè Petrum & Paulum manere vnum indiuisibilem hominem indistinctum in se, non minus verè realiter à parte rei, quàm Professor, positis discipulis, sit & realiter Magister. Sic autem putant isti, se valde benè explicuisse Vniuersalitatem, dum verè & realiter ponunt ex parte obiecti omnium hominum naturam vnā indiuisibilem realiter, quæ postea in indiuiduis realiter distinguitur. Crediderim, ab his Auctoribus non benè, quæ dicunt, considerata: neque enim possum mihi persuadere, sibi ipsis voluisse tantam iniuriam inferre, vt fateantur, quando ego hic in meo cubiculo præscindo & dico *animal*, eo ipso verè & realiter & intrinsecè ipsos non solum manere vnitos cum animalitate equi aut asini, sed propriè & rigorosè fieri eandem indiuisibilem animalitatem equi aut asini, & hoc non minus verè & realiter quàm ego habens discipulos sum Magister. Certè ego non volo ita de me sentire. Sed age vltèrius id impugnemus: numquid, quia aliquis sedens Romæ, Pragæ, vel Salamanticæ in suo cubiculo, vel disputans in scholis, præscindat rationem hominis vt sic, idè omnes homines, qui sunt per totum orbem dispersi, verè & realiter & intrinsecè ad se accedunt paulatim, & fusi in vnā massam fit vnicus indiuisibilis homo intrinsecè? Numquid post omnium hominum præcisiones possibiles ego non possum mori viuente Petro, ego ambulare eo sedente, ego dormire & ille studere?

Numquid non sumus duo homines verè & realiter idem qui antea, & tam oppositi vel similes ac antea? Numquid & quilibet non manet in suo loco, siue totus mundus mente præscindat siue non? Quomodo ergo potest humana mens vel concipere, non iam dico assentiri ita realiter esse, vt post eas præcisiones ego iam non sim distinctus à Christi humanitate intrinsecè & essentialiter & à parte rei, sed tunc tam sit falsum dicere de me, *ego non sum Christus*, quàm est falsum de homine habente discipulos, eosque docente, dicere, *iste non est horum Magister*. Ista sententia non indiget nisi sui explicatione, vt explodatur. Exemplum quod pro se afferunt de Magistro, ostendit absurditatem sententiæ, vt ex dictis constat. Sed adhuc illi respondeo, me esse Magistrum vel discipulum, non esse denominationem intrinsecam in me realiter: neque enim ego aliquid intrinsecum Physicè recipio ex eo, quod Petrus audiat me, etiam si ex eo denominer ego partialiter Magister, sicut quia Rex dicat alicui, *Ego te facio Ducem, vel Capitaneum*, non propterea ponit in illo entitatem aliquam intrinsecam. quæ enim illa est, substantialis, an accidentalis? Aut quo pacto Rex centum leucis distans eam entitatem producit? Numquid eam inclusam mittit in litteris, vt cum primùm hæ referentur, ex eis euolans ea entitas se in electi Capitanei corpus insinuet, veluti dæmon in corpus energumeni? Quæ quàm sint ridicula, nemo non videt.

Hæ ergo & similes denominationes partim sunt intrinsecæ ab ipsa personā, & extrinsecæ partim à voluntate, vel præsentia alterius. Sed age, concedamus id in Magistro, scilicet, expositione discipulorum produci in eo vnū modum intrinsecum, à quo denominetur intrinsecè Magister; numquid idè à cognitione alterius iam ego intrinsecè fio idem numero & indiuisibilis homo cum Paulo? Hoc omnino repugnat. Illud primum possibile est, etiam si non necessarium: quia non repugnat, Deum, expectarā, vt conditione, præsentia discipulorum, producere aliquid intrinsecum accidentale in me, à quo, si velis, perueniat denominatio intrinseca Magistri. At quæso, quomodo Deus potest facere, vt intrinsecè & realiter duæ animæ simus vna indiuisibilis? Poterit quidem vnā destruere, alteram non, vel fortè vtramque vnione continuatiuā copulare (admitto tibi hoc gratis) eo modo quo potest duo puncta materiæ vnire: at facere, vt in se eæ duæ animæ sint vna indiuisibilis res (& idem est de duobus punctis materiæ) nec potest Deus facere, nec vix fingendo potest concipi modus quomodo id fiat. Ratio à priori, quam sæpè insinuaui: quia essentia mea, sicut ex se ipsa est animalitas & rationalitas v. g. & repugnat hanc eandem fieri à Deo hinnibilitatem vel lapideitatem, ita ego ex me non sum Paulus, & Paulus non est ego; ergo repugnat, vt Deus faciat me Paulum, & Paulum me, & Multò magis, vt vtrumque faciat idem omnino indiuisibile. Vide quæ dixi contra P. Fonsecam & Scotistas Disputat. iv. à num. 8. Quomodo ergo id, quod nec Deus suā omnipotentia facere vllatenus potest, faciam ego in omnibus hominibus verè & realiter & intrinsecè, iam dum hæc scribo, eò quod mente præscindam hominem à suis differentis?

Adde,

12 Adde, istos labi etiam in sententiam de connotatis, impugnandam infra Disputatione XII. à num. 31. Si enim tota vnitas est in Petro & Paulo, posita eà præcisione, ergo etiam præcisione cessante manebit vnitas tota. Probo euidenter consequentiam: quia manent omnia quæ erant in nobis; hæc autem erant tota essentia vnitatis, ergo & tota vnitas, quia hæc non distinguitur à tota suâ essentiâ. Sed de hoc me vide fusiùs infra loco citato; non enim volo repetere, & præuerrere quæstionem. Fortè dicent, post præcisionem non reddi omnes homines in se vnum quid indiuisibiliter idem in esse reali hominis, hoc enim nullatenus fieri potest, sed manere idem in esse cogniti. Sed contrà Primò, quia tu contrarium docueras, iam verò honestè retractas. Contrà Secundò, quia esse cognitum, non est intrinseca denominatio in obiecto, sed extrinseca; ergo non manebit intrinsecè vnus etiam in ratione cogniti, quia hæc ratio non est illis intrinseca: Contrà tandem, quia iam hoc modo venis ad meam sententiam, explicandam statim.

SECTIO IV.

Natura sit Vniuersalis per præcisionem formalem.

13 SIT ergo SECUNDA CONCLUSIO. Natura sit vniuersalis solum per præcisionem formalem, id est, quâ ita concipiuntur naturæ omnes, vt licet ex parte obiecti omnes differentie & omnia indiuidua cognoscantur, ita tamen confusè, vt vna sola natura cognosci videatur, & quantum est ex vi illius actus, nequeat intellectus discernere, vtrum sit vna an plures; ad modum, quo diximus Disputatione V. posse eandem entitatem, v. g. hominem, adeò confusè cognosci, vt licet formalissimè attingatur rationalitas, nihilominus intellectus non possit discernere, vtrum esset rationalitas, seu illum distinguere ab irrationali, quod idem est. Hæc sententia est communis inter Nominales, & inter recentiores nostræ Societatis, negantes præcisiones obiectiuas: imò multi qui eas admittunt, adhuc stant ab hac sententiâ; quia censent, & merito, saltem inter naturam & singularitates repugnare præcisiones, etiam si non repugnent inter genus & differentiam. Vel, licet non repugnent, per eas tamen non posse Vniuersale explicari, vt nos supra ostendimus Sectione 2.

Explico Conclusionem. Natura ipsa secundum se non potest adæquatè esse vniuersalis, quia implicat, aliquid in se vnum, esse etiam in se formaliter multa, vt ostensum est: habet ergo natura ex se multiplicitem, est enim à parte rei, Petrus, Paulus, Ioannes, qui sunt plures homines; at, quia illis deest vnitas, intellectus cognoscendo eos homines confusè & sine distinctione, eos constituit extrinsecè vnum, sicut eos constituit extrinsecè cognitos. Quare Vniuersale dicit duo, & naturam ipsam, & actum intellectus; sicut obiectum cognitum dicit duo, & obiectum, & actum, seu cognitionem à quâ obiectum extrinsecè denominatur cognitum.

14 Quòd si obicias, actum esse quid singulare, ac proinde non posse constituere Vniuersale;

Respondeo faciliè, actum esse quidem singularem in se, Vniuersalem tamen respectu obiecti, quatenus plura obiecta constituit vnum extrinsecè, eaque reddit prædicabilia de multis, vt infra explicabo.

Vterius obiciet, de ratione Vniuersalis esse, vt actum non sit diuisum, sed aptum diuidi; inferiora autem sunt actu diuisa, ergo non possunt esse Vniuersalia. Respondeo, Vniuersale non excludere actuale diuisionem, etiam si requiratur aptitudinem ad illam: actus enim, & aptitudo ad actum, non repugnat, imò potius ab actu ad potentiam est euidentis consequentia affirmatiuè. Respondeo Secundò, naturam, quatenus Vniuersalem, adhuc non esse diuisam, id est, quatenus cognitam actu confuso non esse distinctam per intellectum, etiam si à parte rei habeat distinctionem, quod omnes fateri tenentur: in quacumque enim re constituitur Vniuersale, non potest negari actuali indiuiduorum distinctio à parte rei; & consequenter non potest negari, à parte rei esse iam ipsum Vniuersale diuisum. Quid ergo specialiter hoc nobis obicitur?

Hæc sententia sic explicata, confirmatur auctoritate D. Thomæ Opusculo 55. vbi agens de formâ Vniuersalis, seu de cognitione reddente naturam vniuersalem, hæc ait: *Eius autem vniuersalitas non est ex eo quod est ex anima, sed quod comparatur ad multa singularia. additque: Est enim illa in solo intellectu singularis, & est Vniuersalis in quantum habet rationem vnus forme ad omnia indiuidua, quæ sunt extra animam, prout equaliter est similitudo omnium.* Quibus verbis reuocat Primò sententiam Thomistarum, constituentium formam Vniuersalis non in intellectu, sed in re ipsâ cognitâ. D. enim Thomas ipsum actum, qui est in animâ, dicit esse formam Vniuersalis. Secundò eosdem impugnat: eum enim ipsi doceant, actum, quo fit Vniuersale, non ad plura, sed ad aliquid vnum terminari, sanctus Doctor dicit, terminari ad plura seu ad multa singularia. Præterea docet, etiam si actus, prout est in animâ, sit singularis, esse tamen vniuersalem prout respicit equaliter plura, vt nos diximus num. 13. Nec potuit clariùs sententiam nostram tradidisse.

Secundò suadetur ratione. Vniuersale non potest dari à parte rei, vt ostendi Disputat. IV. ergo debet esse per intellectum: sed per intellectum non potest constitui per actum præcipientem obiectiuè, tum quia ille repugnat (vt dixi Disputatione V. Sect. 2.) tum quia, etiam si daretur, adhuc non posset efficere Vniuersale, vt ostendi Sectione 2. ergo solum manet actus præcisiuus 16 formaliter, quatenus omnia singularia ita confusè cognoscit, vt ea non distinguat inter se, & non aliter ea cognoscit quàm si esset vnus solus homo; vnde ea constituit extrinsecè vnum, manentque inferiora in se intrinsecè plura, & vnum per cognitionem, quod sufficit ad rationem Vniuersalis. Confirmatur: vnitas extrinseca, quam habent illa singularia, non est vnitas singularis, quia per illum actum nullum indiuiduum in particulari cognoscitur, sed omnia confusè; ergo illa vnitas est Vniuersalis, quia inter vnitatem vniuersalem & singularem non datur medium. Maior huius sententiæ declaratio ex dicendis sequentibus Sectionibus desumi poterit.

SECTIO